

Demokrati og
byplanlægning

Demokrati

“Vi ser nogle gange eksempler på gummi-pudeinddragelse, altså noget vi lige leger, fordi vi er opdraget til i byudvikling, at det er vigtigt at have med”

Johan Galster

er ikke noget, vi leger

I 150 år er vores demokrati ikke grundlæggende blevet udviklet. Samfundet har i samme periode gennemgået en enorm udvikling, så det er på høje tid at revitalisere demokratiet med nye metoder, hvis vi skal undgå et demokrati, der eroderer som i USA eller i Storbritannien under Brexit. Sådan siger både Dansk Byplanlaboratoriums direktør **Tina Saaby** og direktør for We Do Democracy og Demokrati Garage, **Johan Galster**. Vi har samlet dem til en samtale om lokal inddragelse og demokrati i byudvikling forud for Byplanmødet 2023.

Af Niels Bjørn, Urbanist & P.h.d.

Demokrati er ikke for sjov. Det er Tina Saaby og Johan Galster enige om. Begge har mange års erfaring med inddragelse af borgere i processer omkring byudvikling og har set, hvordan inddragelse nogle gange er en boks, som der skal sættes flueben i.

“Vi ser nogle gange eksempler på gummipude-inddragelse, altså noget vi lige leger, fordi vi er opdraget til i byudvikling, at det er vigtigt at have med,” siger Johan Galster. “Typisk sker inddragelse sent i processerne, og de, der inddrages, er Tordenskjolds soldater: borgere som er optaget af en helt bestemt dagsorden og har stærke holdninger til det. Og typisk de gråhårede. Der er nogle bestemte typer, som er fortrolige med den slags deltagelse, tør tage ordet og som troligt møder op på biblioteket en onsdag aften. Mange andre får vi ikke inddraget. Unge, børnefamilier, erhvervsaktive. Klassisk borgerinddragelse er ikke særlig repræsentativt for befolkningen, og det er et voksende demokratisk problem.”

Tina Saaby supplerer: “Typisk sker inddragelse hen mod slutningen af en proces, hvor det meste er lagt fast. Det betyder, at vi ikke får udnyttet

borgernes viden om deres hverdag til at sikre, at vi stiller de rigtige spørgsmål i begyndelsen.”

Lokale stemmer er vigtige for byernes udvikling

Tina Saaby og Johan Galster ser såvel en udfordring for byudviklingen med den utilstrækkelige inddragelse og en udfordring for demokratiet. De er enige om, at lokal viden og lokale stemmer er uhyre vigtige i byernes udvikling. De taler om borgerne som “hverdagseksperter”, der skal supplere den viden, “fageksperter” kommer med. Begge typer af viden er vigtig, og derfor er Tina Saaby og Johan Galster optaget af at finde nye metoder til inddragelse. Sagen er nemlig, at vi har brug for det. Om behovet for at gentænke og revitalisere demokratiet, siger Tina Saaby:

“Vi har et velfærdssamfund, som vi er stolte af og som rummer et menneskesyn, vi er glade for. Men vi har glemt selv at tage ansvar for rammerne. Det er ikke nok at stemme. Vi er som borgere nødt til at begynde at tage ansvar på andre måder. Skal det lykkes, må vi facilitere nogle samtaler om det og udvikle nye metoder til at få borgerne på banen.”

Og netop det med at facilitere en samtale på en anden måde er Johan Galsters gebet. Med sin partner Zakia Elvang driver han Demokrati Garagen i det københavnske Nordvestkvarter, hvor man kan gå til “demokratifitness” og lære at lytte til mennesker med andre holdninger og værdier end en selv. De to driver også virksomheden We Do Democracy, der med afsæt i OECD-principper designer og faciliterer borgersamlinger for kommuner rundt om i landet.

Borgersamlinger er en af de nye metoder, som Johan Galster ser et stort potentiale i. Han taler om sin rejse fra at arbejde med klassisk borgerinddragelse til mødet med nye metoder som en “genforelskelse i borgere og lokalt demokrati”.

Borgersamlinger er et demografisk udtræk

Borgersamlinger baseres på en demografisk analyse af en by eller et kvarter, hvor man udvælger 36 repræsentanter ud fra byens eller kvarterets borgeres køn, alder, bopæl, uddannelsesniveau og nogle gange andre kriterier om mindretalsforhold. Gennem en proces på måske et halvt år møder de 36 udvalgte repræsen-

Demokrati og byplanlægning

tanter en række fagekspertes, som kan give dem viden, og de gennemfører en række faciliterede samtaler med hinanden. Altsammen ender med, at de 36 borgere sammen formulerer nogle anbefalinger til politikerne.

“Vi aktiverer en bredde af befolkningen, som tidligere har været tavse,” fortæller Johan Galster om deltagerne i borgersamlingerne. “De har været tavse, fordi vi ikke har givet dem mulighed for at deltage i andre formater, end dem vi har arvet, hvilket er en kæmpe synd.”

“Det fine er, at det som foregår, er demokrati i sin grundform: 36 mennesker som er uenige om mange ting, men som i løbet af seks måneder lytter til hinanden, taler sammen og får ny viden fra uafhængige eksperter. Hverken politikere eller embedsfolk udpeger eksperterne, det overlader vi til en uafhængig ekspertgruppe. Så der er armslængde. Det interessante er, at vi ender altid med anbefalinger, som flertallet af deltagere kan se sig selv i, og som er ansvarlige og velafbalancerede. De skriver dem selv. Det er ikke mig eller andre konsulenter, som skriver.”

Borgersamlinger engagerer borgere

Som eksempel nævner Johan Galster en borgersamling om Middelalderbyen i København, hvor de ved begyndelsen havde fået det indtryk, at beboerne ikke ville af med parkeringspladser.

Undervejs viste det sig, at borgerne havde den erfaring, at når p-pladser blev sløjfet, førte det til øget natte-livslarm. På den måde viste borgersamlingen, at der lå et andet problem under det første og ved at tage hånd om begge, nåede man frem til, at borgersamlingen anbefalede at sløjfe op til 80 % af parkeringspladserne i deres eget kvarter og at eksperimenter med fredelighedsgørende udtryk frem for at rulle en stor plan ud over hele kvarteret med det samme.

Den slags konkrete resultater gør borgersamlinger til et redskab, der kan give vigtig viden tilbage i kommunerne og føre til en helt anden byudvikling end først tænkt. Byudvikling som samtidig har beboernes opbakning.

Som et andet resultat af borgersamlinger nævner Johan Galster, at 81% af deltagerne i borgersamlinger siger, at de gerne vil medvirke igen og at 96% siger, de vil anbefale andre at deltage. Han nævner også, at han gang på gang ser, hvordan borgeres engagement vækkes i løbet af en borgersamlingsproces, så de bagefter leder efter andre steder at engagere sig. De har fået vakt en tro på, at de kan bruges, at de har en relevant stemme i samfundet.

Midler bør tildeles før projektet defineres

Også Tina Saaby kender til borgersamlinger og ser et potentiale i dem, der kan udvikle demokratiet:

“Man udsættes for uenighed og bliver nødt til at sætte sig ind i andres holdninger og argumenter.”

Tina Saaby

“Uanset om man er for eller imod borgersamlinger som redskab, er det vigtigt at forstå, at der er noget demokratilæring i metoden. Man udsættes for uenighed og bliver nødt til at sætte sig ind i andres holdninger og argumenter. Den forskellighed er vigtig at blive eksponeret for. Samtidig skal vi forstå, at en borgersamling brugt rigtigt i begyndelsen af en proces kan hjælpe med at sikre, at det er de rette spørgsmål, vi får stillet. Og her har kommunerne en udfordring. Når der sættes penge af til en proces – herunder med borgerinddragelse – er der allerede truffet mange andre beslutninger forud. Så vi har en udfordring med, hvordan vi kan sætte penge af, før der er et projekt. Det kræver en omfordeling.”

Borgersamlinger er kun et af flere nye lokaldemokratiske redskaber, som Tina Saaby og Johan Galster nævner. De taler også om borgerbudgettering, hvor man giver borgere en pose penge til at løse et problem, og de selv må finde ud af, hvordan pengene skal bruges. Og borgerforslag, som blev indført i Folketinget og en række kommuner for nogle år tilbage.

“Borgersamlinger er et godt redskab,” siger Tina Saaby, “men ikke det eneste. Det interessante ved dem er, at de giver anbefalinger. Borgerne træffer ikke beslutninger, men kommer med anbefalinger. Dermed truer de ikke politikernes beslutningskraft, men giver dem bedre viden at træffe beslutninger på.”